

VISOKA POSLOVNA ŠKOLA STRUKOVNIH STUDIJA

EKONOMIKA EVROPSKE UNIJE

REPUBLIKA SRBIJA

**KANDIDAT ZA ČLANSTVO
U EVROPSKOJ UNIJI**

REPUBLIKA SRBIJA U EVROINTEGRACIONIM PROCESIMA

- Kriza u bivšim socijalističkim zemljama poput Bugarske, Rumunije, Poljske, Mađarske, nekadašnje SSSR i SRFJ svoj vrhunac je dostigla krajem dvadesetog veka.
- Socijalistički režim je doživeo krah i sve pomenute zemlje osim SFRJ su mirnim putem uspele da sprovedu potrebne reforme i uspostave nove sisteme državnog uređenja.
- Od nekadašnje Čehoslovačke nastale su dve samostalne države, Češka i Slovačka, koje su krupnim koracima krenule ka Evropskoj uniji i 2004. postale njene članice. Iste godine Poljska, Mađarska, Slovenija i neke od bivših SSSR država (Estonija, Litvanija i Letonija) takođe pristupaju Uniji zahvaljujući uspešnoj postsocijalističkoj tranziciji.
- Intenzivnim sprovođenjem reformi i prilagođavanjem evropskim zahtevima Rumunija i Bugarska postaju punopravne članice Evropske unije već 2007. godine.

Na prostoru bivše SFR Jugoslavije tranzicioni procesi se nisu uvek odvijali mirnim putem.

Prvobitno Slovenija, a zatim i Makedonija, uspevaju da se odvoje od zajednice i osamostale bez većih nemira, uz sporadične sukobe, dok se odnosi između Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore zaoštravaju i prerastaju u ratne sukobe sa katastrofalnim posledicama po stanovništvo i narušavanje ekonomske situacije u pomenutim zemljama

**EVOLUCIJA ODNOSA IZMEĐU SOCIJALISTIČKE
FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE – SFRJ I
EVROPSKIH ZAJEDNICA**

- Odnosi između SFRJ i država osnivača Evropske zajednice za uglj i čelik (Belgija, Luksemburg, Holandija, Nemačka, Francuska i Italija) su bili uspostavljeni još u periodu koji je prethodio početku evropskih integracija i uglavnom su se manifestovali u vidu vojne ili političke saradnje ili suparništva. Iako je SFRJ bila priklonjena bloku nesvrstanih zemalja, nikada nije zapostavila saradnju sa ostatkom sveta.
- **Početak saradnje između Evropske ekonomske zajednice (EEZ) i tadašnje SFRJ datira iz 1967. godine kada je ustanovljena politička osnova njihovih budućih odnosa i zaključena Deklaracija o odnosima između EEZ i SFRJ.**
- **Ovo je ujedno bio i prvi akt koji je Zajednica u svojoj višegodišnjoj praksi zaključila sa jednom socijalističkom državom Evrope.**

Ubrzo se zaključuju i trgovinski sporazumi između SFRJ i EEZ, prvi 1970. godine a naredni 1973. godine i pri tom SFRJ dobija određena trgovinske povlastice.

SFR Jugoslavija je bila jedina država centralne i istočne evrope koja je još sedamdesetih godina uspostavila saradnju sa Evropskom zajednicom, ostale države su to učinile tek krajem osamdesetih i početkom devedesetih godina dvadesetog veka.

Od jula 1971. godine SFRJ postaje i korisnik opšte šeme preferencijala Evropske ekonomske zajednice.

Ubrzo nakon toga usledilo je potpisivanje Sporazuma o saradnji između SFRJ i EEZ kojim se obezbeđuje preferencijalni status SFRJ kao i brojne mogućnosti za privrednu saradnju među ugovornim stranama, a takođe se reguliše i robna razmena, finansijska i poljoprivredna saradnja, industrijska kooperacija, naučno-tehnička saradnja kao i saradnja u oblasti saobraćaja, turizma i socijalne politike.

Pomenuti sporazum je kasnije dopunjen novim odredbama o liberalizaciji trgovine i razvoju međusobne saradnje.

Saradnja između SFRJ i EEZ je konstantno unapređivanja, a kulminacija je nastupila **1990. godine kada se potpisuje Okvirni sporazum PHARE i SFRJ pristupa programu pomoći restrukturacije zemalja istočne i centralne Evrope.**

Ovim sporazumom se međusobna saradnja proširuje i na oblasti pomoći za socijalne i ekonomske reforme korišćenjem finansijskih i tehničkih mera, a iste godine je potpisan i Finansijski memorandum kojim je detaljnije određen čitav program saradnje.

Samo godinu dana kasnije, 1991. godine, u uslovima kada je SFRJ institucionalno i finansijski veoma povezana sa Evropskim zajednicama i kada ima status koji bi se mogao smatrati čak i povoljnijim od statusa koji će dobiti buduće pridružene države centralne i istočne Evrope dolazi do sukoba na njenoj teritoriji a zatim i do uvođenja sankcija od strane Evropske zajednice i otkazivanja Sporazuma o saradnji između SFRJ i EEZ.

NEKADAŠNJE SFRJ REPUBLIKE NA PUTU KA EVROPSKOJ UNIJI

Zemlje bivše SFRJ koje su zajednicu napustile mirnim putem, Slovenija i Makedonija, poštedene ratnih dešavanja imale su više mogućnosti da se pridruže evropskim integracionim procesima i samostalno krenu na put ka Evropskoj uniji.

Ostalim državama, slomljenim ratnim razaranjima usledio je prvo infrastrukturni, privredni i ekonomski oporavak, a zatim je svaka pojedinačno pristupila pregovorima sa Evropskom unijom o kandidaturi za članstvo.

Osim Srbije i Crne Gore koje aprila 1992. godine stupaju u federativnu zajednicu, ostale bivše SFRJ republike su samostalno započele evro-integracione procese.

Prva zvanična poseta predstavnika Evropske unije Saveznoj republici Jugoslaviji (zajednica Srbije i Crne Gore) usledila je nakon ukidanja sankcija 1996. godine i tom prilikom je od strane predsednika Evropske komisije i predsednika Evropskog parlamenta izražena potreba za uspostavljanjem odnosa između Evropske unije i SR Jugoslavije.

PAKT ZA STABILNOST JUGOISTOČNE EVROPE

NASTAVAK RAZVOJA ODNOSA IZMEĐU EVROPSKE UNIJE I SAVEZNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

Prvi koraci su učinjeni donošenjem programa rada na harmonizaciji jugoslovenskog pravnog sistema sa pravnim sistemom Unije, ali nikakvi značajniji pomaci tada nisu napravljeni već su usled nemira i sukoba na Kosovu vraćene sankcije od strane Evropske unije i SAD-a.

Stagnaciju u odnosima između EU i SR Jugoslavije prekida potpisivanje Pakta stabilnosti za jugoistočnu Evropu (*Stability Pact for South Eastern Europe*) koji je donet na inicijativu Evropske unije i propagira pružanje podrške zemljama regiona u naporima za unapređenjem mira, demokratije, poštovanjem ljudskih prava i otpočinjanjem ekonomskog prosperiteta.

Nakon promena u SR Jugoslaviji nastalih 5.oktobra 2000. godine uspostavljanjem demokratskog sistema vlasti, odnosi između EU i SRJ se dramatično unapređuju.

Savezna republika Jugoslavija 2003. godine prerasta u Državnu zajednicu Srbije i Crne Gore (SCG), a pošto je 2006. godine na sprovedenom referendumu u Crnoj Gori izglasana njena nezavisnost od tada zajednica zvanično više ne postoji.

Obe države postaju nezavisne i počinju samostalno da istupaju na svetskoj ekonomskoj sceni. Upravo tada pridruživanje Uniji za Srbiju postaje strateški prioritet njene spoljne politike, a u sveobuhvatnom procesu učešća Srbije u međunarodnim političkim i ekonomskim integracijama ključni partner postaje upravo Evropska unija koja prža snažnu podršku sprovođenju političkih i ekonomskih reformi u našoj zemlji.

PUTOVANJE KA EVROPSKOJ UNIJI

SRBIJA I OSTALE BIVŠE SFRJ REPUBLIKE

Najuspešnija je bila **Slovenija** koja je postala članica Unije još 2004. godine kada je izvršeno najveće proširenje pristupanjem 10 novih država (Poljska, Mađarska, Slovenija, Slovačka, Češka, Estonija, Litvanija, Letonija, Kipar i Malta).

Iste godine je **Hrvatska** stekla status kandidata za članstvo, a u junu 2011. godine završila sve predpristupne pregovore sa Evropskom komisijom i postala članica 2013. godine.

Ispunjavanjem definisanih obaveza prema Haškom tribunalu kao i ostalih potrebnih uslova, **Srbija** je u martu 2012. godine dobila status kandidata za članstvo u Evropskoj uniji.

.

Crna Gora od 2010. godine poseduje status kandidata za članstvo i trenutno se nalazi u procesu ispunjavanja uslova koje je postavila Evropska komisija u cilju ubrzavanja početka pregovora o članstvu u Evropskoj uniji. Neki od pomenutih uslova se odnose na usaglašavanje izbornog zakona sa Ustavom Republike, jačanje administrativnih kapaciteta, nezavisnost sudstva, borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, povećanje slobode medija i saradnju sa civilnim sektorom kao i sprečavanje diskriminacija.

Makedonija je jedna od bivših SFRJ država koja može da se pohvali veoma brzim usponom od momenta kada je 2004. godine podnela zahtev za članstvo u Evropskoj uniji pa do naredne godine kada dobija i status kandidata.

Na evrointegracionom putu, najsporije napreduje **Bosna i Hercegovina** koja je 2008. godine sa Evropskom komisijom potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju i još uvek se nalazi u procesu ispunjavanja potrebnih uslova za podnošenje prijave za članstvo u Evropskoj uniji.

Biljana Stankov, PhD

bilja.l.stankov@gmail.com

http://www.vps.ns.ac.rs/zaposleni/biljana_stankov/